

Asia: VN/1453/2025

## **Lausuntopyyntö pitkän aikavälin ilmastosuunnitelman luonnoksesta**

### **Lausunnonantajan lausunto**

#### **Lausunnonantajan taho**

Toimiala- ja etujärjestö

**Mikäli vastasit "muu taho", voit tarkentaa vastaustasi tässä**

-

#### **LAUSUNTO**

-

**Mikäli vastasit yhtyväsi toisen tahon lausuntoon, täsmennä mistä tahosta on kyse**

-

#### **1) Huomioita pitkän aikavälin ilmastosuunnitelman taustalla olevista vaihtoehtoisista skenaarioista (suunnitelman luku 2)**

Rakli edustaa ammattimaisia kiinteistönomistajia. Rakennusten rooli ilmastomuutoksen torjunnassa on suuri. Viimeisimmän rakennetun ympäristön tila (ROTI) -raportin mukaan kiinteistö- ja rakennusalan osuus investoinneista on 60 prosenttia ja energiankulutuksesta 35 prosenttia. Rakli on ollut mukana tuottamassa oman vähähiilisyyden tiekarttansa osana TEM:n vetämää toimialojen tiekarttakokonaisuutta sekä edellisen että nykyisen hallituksen aikana.

Kehityskulkujen käsittely neljän eri skenaarion kautta on havainnollinen tapa. Mielestämme on hyvä, että skenaarioita analysoitaessa on otettu huomioon kaupungistumiseen, demografiaan ja kiinteistökannan kehitykseen liittyviä muutoksia. Rakli yhdessä Kuntaliiton ja muiden toimijoiden kanssa on tarkastellut kaupungistumisen ja demografiakehityksen aiheuttamia muutoksia mm. raportissa Suomi 2040 – Asunto-, sivistys-, ja hoivakiinteistöjen tulevaisuus.

Skenaarioihin liittyen huomautamme, että suunnitelmassa tulisi tarkastella Suomen roolia myös globaalissa kehityksessä, eikä liiaksi keskittyä vain kansallisen tason päästöjen vähentämiseen. Suomen vaikuttavuus ilmastonmuutoksen torjunnassa syntyy edelläkävijän roolista ja kyvystä kehittää skaalattavia ratkaisuja. Esimerkiksi liittyen PPL-skenaarioon todettakoon, että tiukka ja keinoihin puuttuva sääntely ei tukisi tätä ajatusta vaan kansallisella tasolla tehtävien hiilipäästöjen vähennysten merkittävyys jäisi vähäiseksi globaalissa kontekstissa. Kuten monessa muussakin asiassa, niin myös ilmastonmuutoksen torjunnassa Suomelle on oleellista kansainvälinen sääntöpohjainen järjestelmä ja kansainvälisen sääntelyn kehitys.

Skenaarioiden lähtöasetelmasta erityisesti linkittyen myöhemmin lukuun 3.4 toteamme, että rakennetun ympäristön näkökulmasta lähtöasetelmassa huomioidaan puutteellisesti muut kuin pelkät rakennukset. Myös infrastruktuuria ja muuta rakennettua ympäristö koskee sama resurssitehokkuuden ajatus kuin rakennuksia. Hajautunut yhdyskuntarakenne tarkoittaa suurempaa materiaalien käyttöä teihin, katuihin, putkistoihin ja muihin infraverkostoihin. Kymmeniä prosentteja keskeisimpien rakennusmateriaalien käytöstä kohdistuu nimenomaan infran rakentamiseen. Keskitetymmän yhdyskuntarakenteen edut eivät siten koske pelkästään liikennettä. Erityisesti kaupunkiseutujen MAL-sopimukset tukevat yhdyskuntarakenteen kehittymistä resurssitehokkaasti. Neitseellisten raaka-aineiden käytön vähentämisen kannalta tämä on ehdottoman tärkeää. Kestävästi tiivistyvät kaupungit, joissa hyödynnetään mahdollisimman paljon vanhoja rakenteita kuten infraa olemassa olevien rakennusten lisäksi säästävät myös metsämaata ja biodiversiteettiä, kun metsää tai viheralueita otetaan mahdollisimman vähän uuden rakentamisen käyttöön.

Ajatellen globaalia historiallista kehitystä emme pidä todennäköisenä ”Yhteiskunta edellä” - skenaarion ajatusta kaupungistumisen merkittävästä hidastumisesta. Energiatehokkuudeltaan heikkotasoisten ja hajautuneesti yhdyskuntarakenteeseen sijoittuneiden pientalojen poistuminen rakennuskannasta ja resurssitehokas kaupungistuminen on ilmastonäkökulmasta jopa toivottava kehityssuunta. Tätä muutosta ei tule hidastaa esim. kohdentamalla energiatukia epävarman tulevaisuuden pientaloille, vaan ennemmin tukea kaupunkien ja kasvupaikkakuntien energiatehokkaita konversiohankkeita. Hankkeiden avulla tyhjäksi jääneitä tiloja (esim. vanhoja toimisto- tai teollisuuskiinteistöjä) saataisiin resurssitehokkaaseen ja tarpeenmukaiseen käyttöön siellä missä tilantarvetta jatkossa on.

Skenaariot osoittavat selvästi, että keskipitkän aikavälin ongelmat ovat maankäyttösektorin päästökehityksessä. On oleellista, että näitä ongelmia ei siirretä taakanjako- ja päästökauppasektoreille.

Kansainväliseen sääntelykehitykseen liittyen toteamme, että on olennaista vaikuttaa EU-sääntelyyn siten, että säädökset tukevat kustannustehokkaita päästövähennyskeinoja Suomessa. Tällä hetkellä EU-sääntely ei tätä tue, ainakaan rakennetun ympäristön kontekstissa. Esimerkiksi energiatehokkuusdirektiivi (EED) ja rakennusten energiatehokkuusdirektiivi (EPBD) sisältävät paljon yksityiskohtaisia säädöksiä, jotka eivät huomioi Suomen kansallisia olosuhteita ja ovat siten hyvin

kustannustehottomia päästövähennyskeinoja. Kustannustehottomiin toimenpiteisiin kohdistetut resurssit ovat pois tehokkaammilta päästövähennystoimenpiteiltä.

## 2) Huomioita toimialakohtaisista etenemisvaihtoehtoista (suunnitelman luku 3)

Esityksen kohdassa 3.4 Rakennukset todetaan ”

Nykyisen kaltainen yhdyskuntarakenteen kehittyminen mahdollistaa myös etenemisvaihtoehdon (ENV), jossa uudisrakentamisen sijaan asunto- ja tilatarpeet täytetään kiertotalouden periaatteiden mukaisesti ensisijaisesti hyödyntämällä olemassa olevaa rakennuskantaa. Jäljelle jäävät tilatarpeet tyydytetään energiatehokkailla uudisrakennuksilla. Olemassa olevan rakennuskannan energiatehokkuutta parannetaan mm. käyttötarkoituksuu muutosten yhteydessä.”

Ehdotuksessa on oikea ajatus, mutta kiertotalouden mahdollisuuksien kuvauksessa unohdetaan olemassa olevan kaupunki-infran hyödyntäminen. Jos olemassa olevan rakennuksen elinkaarta ei ole järkevää pidentää esimerkiksi käyttötarkoituksenmuutoksella, seuraavaksi paras vaihtoehto on hyödyntää olemassa oleva rakennuspaikka ja esimerkiksi kasvavan kaupungin tapauksessa lisärakentaminen hyvillä sijainneille. Raklin vähähiilisyyden tiekartassa on avattu näitä kestävän kaupunkirakenteen kehittämisen keinoja. Mielestämme lauseen tulisikin kuulua: ”...ja tilatarpeet täytetään kiertotalouden periaatteiden mukaisesti ensisijaisesti hyödyntämällä olemassa olevaa rakennuskantaa ja rakennuspaikkoja.”

Esityksen kohdassa ”3.4 Rakennukset” mainitaan rakennusten energiatehokkuus, mutta muuten esityksen tekstistä saa kuvan, että rakennukset ja energian käyttäjät ovat hyvin passiivinen osa energiajärjestelmää. Kulutusjousto mainitaan vain kohdassa 4.3 Sähköistyminen ja samassa 4.3 kohdassa puhutaan energiankierrätyksestä kaukolämpöverkoissa. Nähdäksemme energiamurros tarkoittaa sitä, että rakennusten rooli energiajärjestelmässä muuttuu yhä aktiivisemmaksi tuotannon, kulutusjouston ja energiankierrätyksen näkökulmasta. Rakennusten energiankäytössä kyse ei ole vain loppuenergiankulutuksen säästämisestä. Päästöjen vähentämisen näkökulmasta on yhä tärkeämpää, milloin energia kulutetaan. Rakennusten kulutusjoustokäytön kehittymistä tulisi tukea, koska sillä on merkittävä rooli kestävän energiajärjestelmän rakentamisessa tuotantovaihteluiden kasvaessa. Rakennusten aktiivisen roolin eli ns. sektori-integraation tulisikin näkyä suunnitelmassa. Rakennusten kulutusjouston kehittäminen ja tuki voidaan yhdistää toimialojen energiatehokkuussopimuksiin ja tarkemmin sen kiinteistöalaa koskevaan sopimuskontekstiin.

Kohdassa ”3.4 Rakennukset” mainittu olemassa olevan rakennuskannan hyödyntäminen ja rakennuksien käyttötarkoituksen muutokset ovat Raklin vähähiilisyyden tiekartan mukaista tilojen kiertotaloutta. Kohdassa tulisi kuitenkin sanoittaa auki, että tilojen kiertotalous vaatii tuekseen toimivan ja joustavan maankäytön suunnittelujärjestelmän, joka mahdollistaa rakennuksien hyödyntämisen useampiin käyttötarkoituksiin rakennuksen elinkaaren aikana.

Esityksen kohdassa ”3.7 Ilmastonmuutoksen vaikutukset ja sopeutumisen tarve pitkän aikavälin ilmastosuunnittelussa” tulisi ehdottomasti mainita rakennettu ympäristö eli rakennukset ja infrastruktuuri. Rakennuskannan korjausvelka on jo lähtökohtaisesti suuri (94 miljardia viimeisimmän ROTI-raportin mukaan). Rakennettu ympäristö kattaa 83 prosenttia kansallisvarallisuudestamme. On oleellista, että rakennuskannan korjaussuunnittelussa ja huollossa otetaan huomioon muuttuvat olosuhteet ja ilmastonmuutokseen sopeutuminen.

### **3) Huomioita kasvihuonekaasupäästöjä vähentävien ja nieluja vahvistavien menetelmien kehitysnäkymistä (suunnitelman luku 4)**

Kohdassa ”4.1. Skenaarioiden oleelliset menetelmät” todetaan ”Käytännössä esimerkiksi rakennuksissa käytettävät älykkäät sensorit voivat seurata energiankulutusta ja ohjata lämmitystä ja valaistusta tarpeen mukaan,

mikä vähentää turhaa energiankäyttöä” On totta, että rakennuksien tekniikan ohjauksella vähennetään turhaa energiankäyttöä. Toisaalta parempi talotekninen ohjaus ja siihen liittyvä älykkyys mahdollistavat rakennuksille olla aktiivinen osa energiamarkkinaa (joustot, energian varastointi jne.). Mielestämme suunnitelma ylikorostaakin energiantuotantopuolen kehitystä suhteessa muutoksiin ja potentiaaliin energiankäytön puolella. Mainittu kokonaisuus linkittyy myös esityksen kohtaan ”4.3 Sähköistyminen” ja sähkön kulutuksen kehittämiseen.

### **4) Puuttuuko suunnitelmassa kuvattujen kasvihuonekaasupäästöjä vähentävien ja nieluja vahvistavien menetelmien joukosta joku keskeinen menetelmä (suunnitelman luku 4)?**

Kiertotalouden eri ilmenemismuodot ovat nouseva kehityssuunta yhteiskunnallisesti ja myös rakennetun ympäristön toimijoiden keskuudessa. Kiertotalous on tällä hetkellä myös yksi EU:n politiikan keskiössä olevista asioista. Kiertotalouden potentiaalia päästövähennysten kannalta eri skenaarioissa olisi voinut läpikäydä tarkemmin.

### **5) Muita huomioita pitkäaikavälin ilmastosuunnitelman luonnoksesta**

-

Somersalmi Mikko  
Kiinteistönomistajat ja rakennuttajat Rakli ry